

OBSAH

ÚVOD /9

1. Základní východiska a charakteristiky daného problému /11
2. Dvě teologické inspirace implicitně se nacházející
v moderní přírodovědě a vliv přírodovědy na teologii /19
3. Pokus o rozplétání gordického uzlu /24

1. ČESKÁ KATOLICKÁ TEOLOGIE A ASTRONOMIE

V OBDOBÍ 1850–1926 A DÁLE /30

- 1.1 Nástin základních linií širšího dějinného a myšlenkového kontextu
děl českých teologů v oblasti moderní kosmogonie a astronomie /31
- 1.2 Kritická analýza textů z pera českých katolických teologů
v období 1850–1926, v nichž se vyjadřují k přínosům
dobové astronomie a „geogonie“ /39
- 1.3 Závěr první kapitoly /74

2. ČESKÁ KATOLICKÁ TEOLOGIE A PROBLEMATIKA EVOLUCE

V OBLASTI FAUNY A FLÓRY V OBDOBÍ 1860–1935 A DÁLE, S PŘIHLÉDNUTÍM K PROBLEMATICE FILOSOFIE VĚDY /77

- 2.1 Nástin základních linií širšího světového a myšlenkového kontextu
děl českých teologů ve vztahu k moderní evoluční problematice
v oblasti květeny a zvířeny /79
  - 2.1.1 Směrování evropské biologie 18. a 19. století
k evoluční koncepci vzniku druhů fauny a flóry /79
  - 2.1.2 Magisterium katolické církve tváří v tvář
výzvam moderní přírodovědy v druhé polovině 19. století /87
- 2.2 Sonda do české odborné literatury
věnované evoluční problematice v druhé polovině 19. století /94
  - 2.2.1 Časopis *Živa* a vybrané monografie /95
  - 2.2.2 Časopis *Národního muzea*, oblast filosofie vědy, prehistorie,
evoluční teorie vzniku druhů /105

2.3 Česká katolická teologie v letech 1860–1930 a problematika evoluce v oblasti fauny a flóry /111

2.3.1 Problematika evoluce očima teologů /112

2.3.2 Evoluce a filosofie vědy v podání teologů a křesťanských filosofů v dalších dobových periodikách /143

2.4 Závěr druhé kapitoly /159

EXKURS: Několik poznámek k reakcím anglikánské a evangelické teologie na darwinismus ve druhé polovině 19. století a později /166

3. ČESKÁ KATOLICKÁ TEOLOGIE V OBDOBÍ 1850–1948 (1948–1989) A PROBLEMATIKA VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA

V KONTEXTU DOBOVÉ VĚDECKÉ A TEOLOGICKÉ DISKUSE /170

3.1 Širší světový kontext reakcí českých katolických teologů

na evoluční teorii vzniku člověka v druhé polovině 19. století /171

3.1.1 Charles Darwin a evoluční teorie vzniku člověka /172

3.1.2 Pokusy o teistickou-křesťanskou interpretaci stvoření člověka cestou evoluce v poslední třetině 19. století a v prvních desetiletích 20. století /181

3.2 Problematika vzniku-stvoření člověka

v české odborné literatuře (1840) 1850–1914 a dále /194

3.3 Česká katolická teologie v letech 1860–1948

a evoluční teorie aplikovaná na vznik člověka /244

3.4 Vyhodnocení dvou výroků magisteria univerzální církve z roku 1909 a 1950 /312

3.4.1 Dokument Papežské biblické komise z roku 1909

o historické věrohodnosti prvních kapitol Genesis /312

3.4.2 *Humani generis* /315

3.5 Pokus o souhrnné vyhodnocení souboru textů

z oboru české katolické teologie v letech 1860–1948

i jejich dobového evropského kontextu /317

3.6 Epilog: Situace v období 1949–1989 a další výhledy dialogu mezi astronomií, evoluční biologií, zejména pak paleoantropologií na jedné straně a teologií na straně druhé /330

3.6.1 Situace v české katolické teologii v období 1949–1989 /331

3.6.2 Výroky Jana Pavla II. v osmdesátých a devadesátých letech 20. století /340

3.6.3 Hledání možností pro fundovanou aplikaci teze Alexandra Brauna v křesťanském pojetí stvoření-vzniku člověka;

trinitární lektura evoluce jako první etapy divinizace /345

3.6.3.1 Mivartova teze ve světle systematické teologie /345

3.6.3.2 Braunova teze ve světle systematické teologie /347

- 3.6.3.3 Pokus o harmonizaci předností Braunovy a Mivartovy teze.
Člověk jako živočich schopný hřešit.
Christologické souvislosti dané definice lidskosti. /348
- 3.6.3.4 Ospravedlnění aplikace funkcionálních kritérií lidství;
otázka doby ontologického skoku /354
- 3.6.3.5 Trojiční, christocentrické a pneumatologické pojetí evoluce
jako první fáze divinizace /356
- 3.6.3.6 Vzájemné prostupování mezi nahodilostí a svobodou
na jedné straně a zákonitostí, inteligentním plánem
na straně druhé /362
- 3.6.4 Výzva pro fundamentální teology.
Přesahy této monografie oproti předchozímu zpracování /365
  - 3.6.4.1 Místo dané problematiky v rámci systematické teologie a úkoly,
které z toho pro nás vyplývají /366
  - 3.6.4.2 Přesahy této monografie vzhledem k předchozímu zpracování /370

Zkratky /373

Bibliografie /375

Summary /406

Rejstřík /410